

אי-תלות פעילה, לא נייטראליות

אפרים ברוידא

שאפקם רהב יותר, וממילא לבס פתוח יותר להבנת אחרים, משוחקים הם, לעיקרו של דבר, גם במוסקוה גם בווינגטון. אנשי-המדע אשר המציאו בדי עמל ומאמץ קולקטיבי את הפצצה האטומית קידמו בדחילו, ולא ברחימו, את ילד טיפוזהים. „אני כותב כדי להפחידכם“, כתב הארולד הוראפ, אחד מממציאי הפצצה. „אני עצמי איש נפחד. כל אנשי-המדע שאני מכיר נפחדים“. אכן אנשי-המדע ניסו להזהיר את האנושות מפני הצפוי לה וכמה מהם גם הציעו בתום-לבם מה שהציעו להחיש רפואה למפה. אך כל פיקוח והסדר מותנה בהנחה של אפי שדות שיתוף-פעולה בין הבאים לדי הסכס. היתכן פיקוח יעיל על ייצורה ופיתוחה של האנרגיה האטומית למטרות מלחמה בעולם מפור לג. שעיקר פילוגו גובע מההכרה שמשטרים שונים אי אפשר להם שידורו בכפיפה אחת וממילא אין יסוד שריר וקיים לשיתוף-פעולתם? מה תימה אם הצעות אמריקה לפיקוח על מכשירי המלחמה האטומית, הצעות נאות ונבונות כשהן לעצמן, לא היתה להן תקוה להתקבל, שכן הן מניחות, כביכול, קיומה של ממשלה עולמית אחת, וזה בשעה שהפצצה בידה, ושיתוף האחרים בסודה יבוא רק שלבים שלבים, ובשעה שהקהל האמריקני אחוז, עקב תעמולה שיטתית, פחד היסטרי המעורר תביעת מלחמה פראָאָאָנטי-בית נגד ברית-המועצות? ומה תימה, אם הצעור היה של ברית-המועצות, שאולי אינן מצטיינות באידיאליזם ואינן מרחיקות לכת כהצעות האמריקניות, אך הן מתאימות יותר למצב העולם כהווייתו בשעה זו, לא היתה להן תקוה להתקבל, שכן תבעו, קודם כל, את סודות האטום לאלתר, ועם זה לא נתנו כל ערובה מספקת, שהפיקוח הבינלאומי על הניסוי והייצור יהיה פיקוח יעיל גם בתחומיה שלה, וזה בשעה שכל כלי תעמולתה עמלים להשחיר פניו של היריב ולסרס גם דמותם של כוחות שאינם לצריה?

„המלחמה הקרה“ היא גילוי היאוש מכל דיון ויישוב על דרך התבונה, והיא הולכת ומקיפה בחישוקים של סילוף ובערות את חיי האדם והינוכו מילדותו. ככל שהיא מצליחה יותר לזרוע את זרע הפירור, גובר היאוש; וככל שגובר

הרגשת הפורקן המוצדקת שבאה בלב רבים עם הידיעה על מציאות הפצצה האטומית בידי רוסיה יש בה כדי לחזור ולהעמידנו על מכוכת-נפשו ואולת-ידו של דורנו. יכלתו השכלית והטכנית של האדם בספירת המדע השימושי הניחה במרחק רב מאחריה את יכלתו לסגל את יחסיו החברתיים והמדיניים למסקנות המתחייבות. לכאורה, לא רק מן הכמיהה החברתית של דורות רבים, אלא גם, ועכשיו בעיקר, מן השישגים של הטכנולוגיה והמדע בזמננו, הישגים אלו, ההולכים ושודדים מידי הבריאה אחת-אחרונה-סודותיה, שוטפים-גורפים במרוצתם את הסכרים המעטים, סכרי אחריות מדינית וערבות חברתית, שבנה האדם. עץ הדעת מאיים לעקור את העצים. הצורות המדיניות הקיימות, המישטרים הדימוקראטיים והבלתי דימוקראטיים כאחד, על פתרוניהם לבעיות האדם והחברה וכוח עמידתם בפני משבר ביחסי לאומים, כל אלה עומדים דלים וריקים לפני הכוחות המתפרצים של סודות-טבע שקורא להם דרור.

לכאורה לא היתה עוד תקופה למין האדם כתקופתנו, שבה התגלגלה במידה כזו, נתונות על כף-היד כמעט, אפשרויות התיכונן בצדק ולמען הכל; בזכות המדע והייצור-בהמון בתעשייה, הרי הן מצויות במדה גדושה ושופעת כל-כך, שניתן לה שיגן, כביכול, בארגון מלמעלה, ולא דוקא בסיומו של תהליך מלחמה חברתית ממושכת ורב-קרבת. והנה בה בשעה, אין עוד דור כדורנו לאותה מידת יאוש ואפס-אונים לנוכח כשלונם החברתי והאנושי של מישטרים שונים ואף מנוגדים, במזרח כבמערב, ולנוכח השתלטותם על הישגיו הגדולים והמסוכנים של המדע.

עד שאנו מתרגלים במושג „המלחמה הקרה“, לא שמנו אל לבנו, כיצד חדרה, באין רואים, צורת-חיים חדשה לתוך החיים הבינלאומיים, וכוחה להתקיים ולחבל גדול, והיא מאיימת להעשות צורת קבע ביחסי העמים. החשדנות והבערות נוטלות בדרך הטבע מקום בראש במדיניות „המלחמה הקרה“ בשני המחנות כאחד, וכממילא עולים לעמדת מנהיגות הללו שחשדנותם הבינלאומית ובע-רותם בטיבם של עמים זרים מרובה יותר, הללו

בנות-לויתה הנאמנות: היהירות והנחיתות. מיד לכניסתנו מתבדות עלינו כמה הנחות פזיונות. ויפה להתבדות זו שעה אחת קודם. מי שהעלה בדמיונו כי עצם ההצטרפות ושיווך המעמד הכרוך בה יתירו את רוב סבכינו, כבר היתה לו שהות לעמוד על טעותו. הלחץ עלינו לא הוקל. מעתה הוא ישיר, ללא רפידה, ללא מסתור-חסות של אחרים. ואולם הבא לקבוע מסמרות, שאין תקוה לפעולתנו החפשית בתוך ארגון אומות זה, שכולו שסוע בין שני האיתנים, ואין לנו תקנה אלא בהכרעה נפשית ומדינית לצד זה או אחר, אף הוא טועה ומטעה את הרבים. רק מי שתפיסתו מצוינת בפשטנות שאינה סובלת גוונים ובני-גוונים יעצום עיניו מראות את סיכויי השכנוע המצויים בציבור מדינות מנומר כאסיפת האומות, מנומר בהרכבו ורקעיו הרוחניים והמדיניים, וממילא גם בקוי התגבשותו בשאלות שונות — אף מעבר לגבולות הגושים הגדולים ובניגוד להם. למדנו זאת מנסיונונו. לא זו בלבד שניתנה לנו מעתה רשות להשיב מלחמה בתוך הזירה, ושוב אין אנו אנוסים להסיר תפק בהתנצחות-צללים מחוצה לה. חובת-חיים היא למדינתנו, אם הפצת-חיים היא, להישמר מכל משמר מפני ראית-עולם שאינה כוללת כל צבע זולה שחור ולבן בלבד. הבה נקדש בתוך ארגון האומות מלחמה בסילוף ובחשדנות ההדדית התופכים ללחם-חוק, ולתרעלה, לעמים רבים. מיקשת גושים קבועה ביחסי העמים סגנה היא לעצם קיומנו לא פחות משהיא סגנה לשלום העולם. במידה שכוחנו הדל מגיע — וככל שתגברנה בהירות מגמתו ועצמותו, תפחת דלותו — בדין שתהיה זו מגמת-יסוד לנו, לשבור, קודם-כל, את מיקשת הגושים, את הנוהג הפוסק בכל בעיה ובעיה לא לגופה, אלא בהתאם ליחסי הגושים וצרכיהם השלטוניים, כבבואתם בתפיסת שליטיהם.

ואכן דומה שאין עוד מדינה כמדינתנו עולתי הימים, שבכל הווייתה תשקף במידה כזו את מעמדו של עולם, על אפשרויותיו ההרפתקניות לקללה ולברכה, על היציב והרופף שבו, על העליה והרווחה הצפונים לו עם הפשרת-שלגים ביחסי העמים (אמנם לא ממנה בלבד), ועל הירידה וההתנוונות הצפויים לו מקפאון והקפאת שחת לבבות. האמת ניתנה להאמר: גם מניגודי העולם נשכרנו. עם תקומת המדינה ולשם תקומה זו נסתייענו גם באיזון כוחות מתחרים ועוינים. לאורך-ימים לא תצלה דרך זו לא רק מטעמים

היאוש, היא מצליחה יותר.

מה תימה איפוא אם דור זה, שטעם מפרי עץ הדעת (טוב ורע), אך אין בו כוח הבחירה בין טוב ורע, נאנח אנחת-רווחה בהגיע אליו השמועה כי מעתה עלולה הרעה להיפתח עליו לא מצד אחד בלבד, אלא משני צדדים?

ב

גם מי שאין לבו תר אחר הסמל המיטאפיסי, אינו יכול שלא לראות מידה של סמליות, מוחר שית ומחייבת, בהצטרפותה של מדינת ישראל הקטנה לחבר האומות בשעה זו דוקא שברירות היצירה והכליון, הברכה והקללה, מאור זנות איזון דק כליכך על פני התהום הפעורה לרגלי האדם. דורות מרובים כליכך נפתל העם היהודי, וימים מרובים כליכך נפתלה תנועתו הלאומית, עם מרגורלנו המיוחד כאומה מקור פחת, עד שגם כניסתנו לאומות המאוחדות נראית, אולי בדרך הטבע, לרבים מאתנו רק באורם של שעת-כושר מוגברת ומקום-כושר משופר להביא עצמותינו שלנו לפני קהל העמים. והרי כניסתה של מדינת ישראל לאו"ם אינה רק ביטוי חיצוני להישג מלחמתה של תנועת התקומה הירודית ולשיוון המעמד הכרוך בעצמאות; הריהי גם קבלת-עול חמורה, רק עתה בטל ומבוטל החייץ שהיה בנפש היהודי בינו ובין העולם — לא רק בשל יחס העולם אליו, אלא, קודם-כל, בשל מצבו האובייקטיבי, מחמת העדר צינור ברי היפר, שבו יקבל את שפע העולם ויחזיר השפעתו אליו. ההתבוללות ביקשה להתגבר על החייץ הזה, בלא הצלחה, בדרך האינדיוידואלית, בהירדבקות על ידי התפוררות; הציונות ביקשה להתגבר עליו בדרך קולקטיבית, בהירדבקות על ידי התגבשות. אך הנה נרפא הקרע. עניינה של מדינת ישראל, בחינת יצור חי ולא עוד בחינת שאיפה, נוגעים בעניני העולם, גורל בגורל נוגע, נגיעה ישרה, ולא על ידי שליח.

והרי זה שינוי נוקב: שוב אין אנו נושאים בלבד, אלא גם נותנים, שוב אין אנו תובעים בלבד, אלא גם נתבעים. כל תביעה יש בה גם העברת אחריות מן התובע על זולתו; לעומת זאת, ההיתבעות היא מידה של קבלת עול וקבלת אחריות. בענינים שלנו כבעניני אחרים אין לנו עוד מפלט במנטאליות של גלות ופיזור: „מה לנו ולבעיותיהם?... וכי שאלו את פיננו?... יטיחו ראשם בכותלנו“ קצה של התבודדות מאונס הוא גם קצה של התבודדות מחנאה — וקצץ של

לגבי אפשרות מלחמה שלישית. הקו הראשון להתקפה — קו תורכיה־עיראק־איראן — הוא גם הראשון לחשיבות. בו מקורות־הנפט. הוא הפרוץ־דור והוא הסרקלין. אך ייפרץ קו זה ויהרבו המעינות מידי פולש, והדל ערכו של האזור כולו. עובדה זו יש בה משום סיוג הלחץ שאנו נלחצים מבחוץ ומשום הגברת יכולתנו לעמוד בפניו.

ואולם אלמלא היה פיזורנו הלאומי־האתני „מאונן“ כל־כך בין שני הגושים, ואלמלא היתה ארצנו מאותרת איתור מרכזי כל־כך בין שתי ספירות־ההשפעה הגדולות, ההיינו הולכים בדרך אחרת? אילו היתה, למשל, שארית עמנו מרוכזת כולה בגוש אחד מן השניים, ההיינו רואים במקרה גיאוגרפי ומדיני זה אות להכרעה גם כשפירוש עשיית שקר בנפשנו? התשובה מקופלת בשאלה.

מכאן שאיתו מושכל־ראשון טעון תיקון. לא מצבנו האובייקטיבי וגורמי חוץ בלבד כופים עלינו את דרכנו. צביוננו המיוחד אף הוא שותף להכרעה (ההכרעה של א להכרעה). מכל פינות תבל הוצברנו, ונופים תרבותיים וחברתיים שונים נתנו בנו סימניהם. אילו היינו ערב־רב בלבד, גם אז היתה זהירותנו מובנת. אך עם כל חבלי ההתמוזגות אשר עוד לפנינו, שוב אין אנו ערב־רב. בכוחם של נפתולי השתרשות ומלחמה היינו, במידה מרובה, לחטיבה בעלת פרוצוף משלה; בכוחה של תנועת פועלים צמאת־מעשה הפכנו לאומה בעלת חיתוך־פרצוף מתודש. ואין החידוש בתחום האתני והאבגני בלבד, אלא גם, ואולי בעיקר, כמוניחה החברתית ובצירוף המחר שבתי שהוטבע בו. אם יש בתוכנו גם „מערביים“ גם „מזרחיים“ — ולא דוקא, בכל מקרה ומקרה, באותן המפלגות המוסמכות והמובחנות לכך — הנה רובנו, ואפילו „כולנו“, בתורת חטיבה קולקטיבית, לא „מזרחיים“ אנו ולא „מערביים“. בלבנו המערב והמזרח, ולא תמיד הם מתרוצצים בקרבנו. במחשבתה, ויותר מכן בעשייתה, קיפלה תנועת הפועלים העברית, בשילוב הרמוני, יסודות שניתן לראותם כיסודות „מזרחיים“ ויסודות שניתן לראותם כיסודות „מערביים“, זמן רב קודם שידעה מה טיבם של מונחים אלו, ואין צריך לומר, קודם שנהגשו הללו לגבישים קשים, ופגומים בחד־צדדיותם, במציאות הבינ־לאומית. וכשם שבתוך מציאות קטנה ונבילת הקדמנו בתלאמת הקרקע וקולקטיביזאציה את תנועת הפועלים הרוסית, גם הרחקנו לכת בהיקפה ותכנה של הקומונה, כך

מוסריים, אלא גם משום שאיזון זה יתכן רק במערך כוחות מסויים, וזה איננו בידינו. בעיני קרו של דבר, קיומנו הוא פונקציה של שלום. מעמדנו כעם מפורד בין העמים ומפורד בין הגושים, כמדינה היושבת בין בתרי יבשות, וכתרבות שיש לה קשרים עמוקים, אך לא קשרי זהות, עם כל אחת מן הציביליזאציות המתחרות על השלטון־בכיפה, כל אלה מצוים עלינו ציוויים מיוחדים, ועל כולם את ההאזנה לצרכינו אנו, ואת האמונה הפעילה והמחיה בשינוי: שיתוף בין־מדיני ואזורי, שיתוף בין־אזורי ובין־לאומי, ושיתוף בין גושים רחוקים ותפיסות מנוגדות. שיתוף שמתוך עצם הנחת אפשרותו מראש, ונסיון קיומו והתפתחותו בדיעבד, הוא מקהה עוקצם של ניגודים, פותח פתח לראיית אורו, ולא רק צלו, של הזולת, וממילא נמצא מרחיק את הקץ, התלוי כגורדין באפקו של מין האדם.

ג

כמושכל־ראשון הוא לנו: פיזורנו בין העינים אוסר עלינו את ההכרעה לצד זה או אחר במלחמת האיתנים. אילו כולנו „מערביים“ היינו, גם אז היה מעמדנו האובייקטיבי, כאומה בעצם תהליך התלקטותה מפורזית, כופה עלינו עמדה של אי־תלות, על אפה של תפיסתנו המערבית. אילו כולנו „מזרחיים“ היינו, הרי מטעמים יסודיים הטבעיים אף הם בקיבוץ הגלויות ובגיוס היכולת הכספית להבשיר את הארץ לקליטתן של גלויות, היינו חייבים בעמדה שאינה מזדהית עם תפיסתנו המזרחית. כי תנאי קודם לקיבוץ גלויות הוא קיומן, חינוכן, עצם המגע עמן. גולה שהושמדה לא תקובץ עוד, וגולה שנותקה לשעה, ניתוקה עשוי להיות, כפי שלמדנו, בכיה לדורות. ולא זו אף זו: לא פיזור עמנו בלבד, כי גם מקומה של ארץ־ישראל באזור החיתוך של ספירות־ההשפעה עולמיות מורה באותו כיוון של אי־תלות. עמדת־ביניים זו בין המעצמות, שנפרדה בגורל ארצנו משחר ההיסטוריה, או שתהיה למקור השפלה ודלדול האופי לאומה, או שתהיה לכוח מניע ומחדש היים לאומיים השואבים כוחם מתנופה רוחנית עצמית, שאינה בתחום השלטוני בכלל, היים שאינם שוגים באשליה מנופחת של הכוח העצמי אף אינם תולים עצמם, מהרגשת אפס־אונים והולשת־רוח, בכוחות עולמיים זרים. אמנם ככל שמרובים השואפים לעשות את ארצנו „בסיס“ למעצמה זו או אחרת — ומסירת בסיס רוחני אין סכנתה פחותה ממסירת בסיס אסטרטגי — הן יש לזכור כי אין אנו אלא בקו השני

הבכורה שבדרכה העצמאית של תנועתנו, ואף מלעיג על „עצמיותם“ של ערכיה, סופו שמסר תפק, או מעמיד פנים כמסתפק, בניזוד עדישים ודוהה, מטעמים זרים לנו, במקום אחר ולתכלית אחרת לתלוטין, מי שאינו רואה במערב אלא „ולסטריט“ ו„באוי“ ובמזרח לא זו בלבד שאינו רואה כל מום אורגני, אלא הוא גם עמל לטהר שרציו (עיין פרשת טיטו מכאן ופרשת העליה מכאן), חזקה שאינו שומר משוכה לאי־תלות ול„נייטראליות“.

ודאי, כל אחד משני האיטנים מבקש לסבכנו בספירת השפעתו. ספינתנו חותרת בין שני סלעי־מגור אלה, וכל התקרבות יתרה לאחד משניהם עשויה להעלותה על שרטון. המסייע בחתירה זהירה זו את עצמאות ישראל הוא מתוק.

אך מפלגה חשובה המתריעה, ערב ובוקר וצהריים, על השתעבודותנו לארצות־הברית, כלום מטרה זו היא מסייעת? בהדשים האחרונים תשנו על בשרנו את פעילותם של המלחצים האמריקניים — בשאלת הפליטים הערביים, בשאלת הגבולות, ועתה בשאלת גורל ירושלים. אפשר וסודה של פעילות זו נעוץ בנסיון־עקיפים להביא אותנו לידי כך, שניפול, מתוך נטיה של התגוננות ומאין ברירה, בזרועות הגוש האמריקני בהתמור דות העולמית, ובכל זאת, ספק אם יש עוד מדינה בימינו שעמדה בפני הלחץ האמריקני, בכל ענין של חשיבות, מהוך אותה עקש־נות ומסקניות ובאותה מידת הצלחה כמדינת ישראל. לכאורה, אף מפלגה החרדה לשמור רגלינו שמירה חד־צדדית מפני המוקש האמריקני ראוי היה לה לברך על כך, ולו גם מטעמי סוגסטיה פסיכולוגית בלבד, אך עם שהיא תובעת „ניטי־ראליות“ חד־צדדית, עוינת לאחד הגושים, היא חושדת ומחשידה את ממשלת ישראל בחד־צדדיות, ומספקת כלי־זין לידדינו בשני המחנות כאחד. ל„סטייט־דפארטמנט“ בוושניגטון היא מביאה עדות, באינו מידה אנו כפוחים בלבנו לגוש הסוואטי; לקומאינפורם היא מביאה תר־ספת אישור להנחה המפורסמת שעבדים נרצעים אנו לדולר ולמזימותיו, כך נמצאת מדיניותה של מפלגה זו מקצצת בשני הענפים כאחד, שביחסם הטוב ובאיזונם תלויים חייה ומוזנה של האומה, לא לעודד היא באה, אלא לבודד.

כל אופוזיציה חותה גחלים על ראש הממיר שלה, זכותה היא, אך באומות מתוקנות יש סייגים להתנגדות. קצת הערבות הלאומית עושה; קצת אימת הבוחרים עושה; וקצת עושה שיוך

הקדימה תנועתנו במעשי יזמה וקיבולת של מעמד הפועלים המאורגן, בחקלאות, בבנין וב־חרושת, את תנועת הפועלים המערבית על כל אגפיה. מגמת־היסוד שלה, שגברה, בכל זאת על כל המאפיל עליה, היתה לבכר את אחדות העבודה והעושים מתוך אמונת־יסוד שבלב על ההישג המפוקפק שבדוקטרינה המגובשת, הערוכה לפרטיה, הזקוקה להטלאה חדשים לבקרים, והמפרידה בין אחים למעמד ולמשאת־נפש, קוצר־רוח חברתי חוכר בה עם אור־רות מדיני, זיווג מופלא אשר הוליד מדינה יהודית שראשית צעדיה לטוציאליזם כבר מאחריה.

תנועת הפועלים העברית — ומבחינה זו, לפחות, אין חילוק בינה ובין המפלגה הראשה שבה — הנחילה למדינה אשר יסדה את המזיגה הרחננית הזאת, המיוחדת־במינה, באמונתה בחי־רות האדם וחשיבותה של אישיותו היא קרובה ל„מערב“, אך היא נפליה ממנו בחרדתה שלא לעשות אמונה זו פלסתר — ולהשלימה בדימור־קרטיה חברתית וכלכלית של ממש; באמונתה בשוויון חברתי וכלכלי אין היא נופלת מן ה„מזרח“, אך היא מורחקת ממנו בחרדתה מפני שלטון שאין האפשרות החוקית של ריסון עצמו כלולה בו, מפני תיכנון כלכלי הבונה על המישטר, ולא על האדם, על גזירת אחיזות תרבותית כפויה מלמעלה, ולא על עושרה ופיתוח כוחותיה של האישיות.

המבקש בצביון זה של תנועת הפועלים העברית מתוירפניו של „הרפורמיזם“, חזקה שימצא, ומי שיבקש לגלות בו משהו מקלסטרן של „הבולשאוויזם“, אף הוא חזקה שימצא, אך מי שיעשה כן ויאמר שמיצה את הענין עדי־תומו, מובטח לו שמסלף הוא, אם במזיד ואם בשוגג, כי לנפשה של תנועה הוא חוטא.

המבקש למצוא כאן דרך סינטיטית, „שלי־שית“, יבוא וימצא, זכותו לכך, אך לא בזה זכות קיומה, זכות קיומה נעוצה בה גופה, בשירותה את עניני ישראל וממילא את הענין האנושי. מזיגה זו היא לבדה היתה קובעת את דרכנו — אף אלמלא היה מעמדנו האַתנר־פוליטי והגיאור־פוליטי מחייב דרך זו.

ד.

בראשית־חטאת של הדבקת תו מזויף על תנועת הפועלים העברית בארץ־ישראל נעוצה דרך־המדוחים שבוחרת מפלגת הפועלים המאור־חדת למדיניותנו הכין־לאומית, מי שמוכר את

מהנסיבות שבהן היתה ברית-המועצות נתונה בראשית צעדיה. דוברי מפ"ם יודעים בלי ספק להסביר ואף ללמד זכות על הסכם סטאלין-היטלר שהרחיק את המלחמה משערי רוסיה ונתן לה שהות להתכונן. ואולם מה קשה להם למצוא צד-זכות לשביתות-הנשק, אשר לא רק השביתו את המלחמה, אלא גם הביאו זאת הפעם הראשונה את ארצות-ערב, ולו גם בעקפים, לידי הכרה בקיומה של מדינת ישראל ובגבולותיה הקיימים. ומה קל להם לחזות כוחות מתקדמים יורשים למדינה ערבית עצמאית, אשר עלינו לתבעה ויהימיה, ואולי גם לקדש מלחמה לשמה. לנוכח הסיכויים המעורפלים שמפ"ם גוננת בנרתיקה, הלא מוטב לנו „אופורטוניזם“ שלנו מאופורטוניזם הנגזר משורש צרכיהם של האחרים. לתכנית כוללת של יישוב פליטים נתן ידנו, אם מכוונת היא להחיש צעדי פיתוח ושלום במזרח התיכון, ולא נפסול אותה משום שאמריקה ובריטניה סומכות עליה ידן. רק קוצר-ראות הוא לדון תמיד כל מעשה לא לפי מהותו, אלא לפי מיהות מחולליו. וכי מעשה שלילי בתוצאותיו היתה הבאת ענין ארץ-ישראל לאור משום שבא-וין עשה אותה? וכי לא היינו עומדים במרדנו נגד החלטת כ"ט בנובמבר ומוסיפים ונלחמים במישטר בין-לאומי לירושלים, אפילו היתה ברית המועצות שומרת לו אמונים? והן בהחלטתנו שלא לתת את ירושלים הפקר עוד, לא זו בלבד שמחדשים אנו ברית-עולם ומחזירים למדינתנו את זיוה, אלא שומרים אנו את ירושלים וכבוד האומות המאוחדות גם יחד, בהצילה במאמץ גבורה את העיר מחוצאות אפס-אנו של אר"ם ומחסדיו של שליט עבר-הירדן הלא נתנה מדינת ישראל לאר"ם את האפשרות לדין עכשיו דיון עקר בבילאום העיר — ואולי גם להציע הצעות של ממש לפיקוח על מקומות-הקודש.

על כן אין חפץ לנו ב„נייטראליות“ — שר אלים אנו לתכנת. אם כסות היא לשותפות חשי-אית בתכונת-מלחמה נגד ברית-המועצות — תר עבה היא לנו. ואם פירושה פרישות של אדישות מעניינו הכואבים של העולם — אין אנו שותפים לה. „שב ואל תעשה“ מעין זה, שאינו דן לפי עקרונות, כחירות-אדם, קידמה חברתית, עצמאות-עמים ושלום-העולם, מות הוא לנו ולתפיסתנו על איתלות פעילה הנגזרת מצרכינו אנו. צרכים אלה ודאי מתישבים הם עם צרכי שלום-העמים. נעשה איפוא את המוטל עלינו ואל נפוזל לצדדים.

של זיקה לאמת העובדתית, שממנה אף הזיקה המפלגתית אינה פוטרת שום אדם, אלא אם כן יעמוד ויכריז שאין בינו ובין יריבו אלא תאות השלטון בלבד וכל האמצעים כשרים בעיניו לסיפוק תאותו. ככל שבגרותו המדינית של עם מרובה יותר, אף האפוזיציה שלו מרוסנת יותר. רק בתוכנו עדיין רואים ריסון כסימן חולשה ורכי-רוכית, ואולם מפלגה שתדע להתקיף בשעת מח-לוקת של ממש, ולכבוש יצרה ולהרכין ראשה לפני העובדות בשעה שאינן נוחות לה, תחת לסרסן, מעידה על כוונה למשול, אם יגיע תורה; מפלגה הפוסלת בסיטונות, במום ראייה שבה היא פוסלת, והמוני העם — במידה שאינם מבני המשפחה המפלגתית, המוכנים תמיד לאהוב ולסלוח — סופם שיעמדו על כך.

אם מ„מערב“ ילחצו עלינו בענין הפליטים או הגבולות, הרי נדע כולנו, ותדע גם מפלגת הפועלים המאוחדת, על פי איזו כתובת לכוון מחאבתנו. ואולם אם מ„מזרח“ תבוא פגיעה בעליה היהודית, יסוד קיומנו, הרי יודעת מפ"ם להכריז כי אשמים — אנחנו. אילו עמד אדם והודיע, שאם רק תיכנס ישראל לחופתה של אמריקה, יהיה כל הלחץ בענין הפליטים או בענין ירושלים והנגב כלא היה, חזקה על מפ"ם שהיתה יודעת מה להשיב לו. ובדין היתה עונה לו כאיולתו. אך מי יענה למפ"ם בשעה שדובריה מכריזים קבל-עם, לרגל ענין כאיסור העליה על שני הישובים היהודיים הגדולים שבארופה, כי „ברצונו של חלק אחד מן העולם מתחשבים, ואילו בעד אהדתו ועזרתו של החלק האחר אין מוכנים לשלם כל מחיר שהוא“.

מפ"ם יודעת לפרש מהו המחיר: „אי תלות בעולם האימפריאליסטי“, ומה פירושו של דבר? האם פירושו הסתלקות מקבלת המחצית השניה של המיליון האמריקני — זה שמפ"ם הסתלקה מתמיכה בו אך לא הסתלקה מהנאה ממנו? היש בידי מפ"ם אלטרנטיבה להון אמריקני לשם מימון הקמת שממות הארץ? אם כך, לא הצליחה לפרשה. או שמא כוונתה, שאין אנו רשאים ללוחץ מאמריקה כל זמן שלא זכינו באשראי רוסי? ואולם כל הודעותינו כי רוצים אנו גם באשראי של ברית-המועצות לא זכו עדיין לתגובה של ממש ממוסקוה. ולעומת זאת, הלא נזכור כי בשנים הראשונות לאחר המהפכה לא היססה המדינה הסוציאליסטית לבקש מלוחץ ואף להזמין השקעות מארצות-הברית. על שום מה תפסול מפ"ם דוגמה זו? מצבנו אינו שונה כל-כך